

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ**

Освіта збереже Україну!

Матеріали II Всеукраїнських Прокопенківських читань
(14 червня 2023 року)

м. Харків

І. Ф. ПРОКОПЕНКО – ГОЛОВА СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ Д 64.053.04 Золотухіна С. Т., Штефан Л. А.....	80
ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ РУДОЛЬФА ШТАЙНЕРА ТА СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ Іонова О. М.....	84
ДІАГНОСТИКА ТРУДНОЩІВ РОЗВИТКУ ДИТИНИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА Казачінер О. С., Бойчук Ю. Д., Галій А. І	89
ДОСВІД ПРОНИКНЕННЯ У СПЕЦИФІКУ КОМПОЗИТОРСЬКОГО МИСЛЕННЯ У «ТРЬОХ ПІСНЯХ З “ВІЛЬГЕЛЬМА ТЕЛЛЯ” Ф. ШІЛЛЕРА» Ф. ЛІСТА Калашник М. П.	96
УКРАЇНСЬКА ЕСТРАДНО-ПІСЕННА ТВОРЧІСТЬ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ Каплюк А. С.....	101
ДУХОВНО-МОРАЛЬНІ ЯКОСТІ ЯК ЦІННІСНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА Кафтанова Олена, Штонда Оксана.....	103
ВІЗУАЛЬНИЙ СУПРОВІД КЛАСИЧНОГО ВИКЛАДАННЯ АНАТОМО- ФІЗІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН Комісова Т. Є., Коваленко Л. П.	107
ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ НА ЗАСАДАХ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА Костіна В. В., Кабусь Н. Д.	113
СТИЛІ СПІЛКУВАННЯ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я Котелюх М. Ю.	120
ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ У ДАНІЇ Коц С. М., Коц В. П.	124
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ Кравцова М. І.....	129
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ Купіна І. О., Радченя І. В.	132
ДО ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ Ларіна І. О., Доля Ю. В.	136
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ Левкін Д. А.	139
CURRENT PROBLEMS OF THE EDUCATION SYSTEM AND ITS DEVELOPMENT PROSPECTS IN UKRAINE Levkina R., Kotko Ya.	144
ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ У САМОСВІТІ ШКОЛЯРІВ Майстрюк І. С.....	150

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ У ДАНІЇ

Коц С. М.

кандидат біологічних наук, доцент кафедри анатомії та фізіології людини імені
доктора медичних наук, професора Я.Р. Синельникова
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна, e-mail: kots.suzanna@gmail.com

Коц В. П.

кандидат біологічних наук, доцент кафедри анатомії та фізіології людини імені
доктора медичних наук, професора Я.Р. Синельникова
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна, e-mail: kots.suzanna@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10115803>

Анотація. На даний час активно аналізується досвід реалізації та організації виховної та навчальної роботи в зарубіжних країнах. У роботі проводиться огляд особливостей виховання молодого покоління, дітей та підлітків у Данії. На відміну від констатації у українців високого рівня високої тривожності, стресу, північна і досить сувора за погодними умовами Данія визнана найбільш щасливою країною у світі за результатами численних соціологічних опитувань. У роботі використовуються основні принципи, згідно з якими виховують майбутніх світових щасливчиків.

Ключові слова. Шкільна освіта, виховання, тривожність, психічний розвиток.

На сьогодні активно вивчається проблема виховання і навчання дітей, впровадження різних освітніх програм та технологій, особливо навчання онлайн. Важливою є проблема високої тривожності у дітей та підлітків [1], особливо в умовах військової агресії в Україні. Активно аналізується реалізація організації виховної та навчальної роботи в Україні та досвід реалізації та організації виховної та навчальної роботи в зарубіжних країнах [4, 5]. Розглядається також досвід організації роботи педагогічного колективу в

дитячому таборі [2, 3]. Необхідно створювати умови як для навчання дітей, так і для розвитку.

«Хто у світі найщасливіший?» – таке питання ставили завжди люди з цікавості та бажання подорожувати, адже «добре там, де нас нема». Філософи на цю тему можуть довго сперечатися, а от соціологи провели дослідження і виявили, що це жителі Данії. Північна і досить сувора за погодними умовами Данія визнана найбільш щасливою країною у світі за результатами численних соціологічних опитувань. А спеціалісти з Кембриджу уже давно вказують на результати інших дослідників, які впевнено доводять, що саме жителі Данії найбільш спокійні і впевнені у собі жителі Європи.

Якщо придивитися ближче до особливостей правил Скандинавської країни, виявляється, щастя та впевненість закладаються у жителів Данії з самого народження. Можна виділити шість основних принципів, згідно з якими виховують майбутніх світових щасливчиків.

У нас багато мам прагнуть не показувати дитя деякий час після народження, щоб не захворіло, не підчепило інфекцію, щоб не наврочили. А от у Данії новонароджені виходять у суспільство практично на другий день після появи на світ: батьки приносять дітей на роботу і в гості до друзів, щоб отримати максимальні привітання. Вважається, що чим більше людей потримає новонародженого на руках, тим радіснішим і щасливішим буде його подальше життя.

Декрет у Данії також відрізняється від звичного нам. Передусім тим, що як мінімум у половині випадків у відпустці по догляду за дитиною сидять не мами, а тата. У країні прийнято, що піклуванню за новонародженим присвячує себе той із батьків, хто менше заробляє, і найчастіше це саме чоловіки. Чоловіче виховання датські діти отримують не тільки вдома, а й у дитячих садочках: тут працюють переважно чоловіки-вихователі. Представники сильної статі з задоволенням обирають цю професію, і не тільки через любов до дітей, а і завдяки високій заробітній платі – дуже достойний за датськими мірками заробіток. До речі, через цю гендерну особливість програма дитячих

дошкільних закладів побудована на ігрових формах навчання. Крім того, у подібних закладах не практикується поділ на вікові групи, тому кожна дитина може спілкуватися як із однолітками, так і зі старшими або молодшими дітьми.

Ігрові методи навчання із дитячого садка плавно перетікають і в школу. У навчальних класах акцент робиться не на сидячі заняття, а на суцільну біганину та іншу рухову активність: фізичному розвитку віддають два уроки із п'яти, які проводять кожного дня. Після школи дитина також не сідає за домашнє завдання, а йде гуляти. Щоб забезпечити дітям цю можливість, їм практично не задають домашні завдання – навчання будується таким чином, щоб всі завдання учні могли виконувати у класі. Можливо, тому в датських школярів спостерігаються певні проблеми з математикою і літературою. Наприклад, чимало старшокласників рахують тільки за допомогою калькулятора і не мають уявлення про всесвітньо відомі літературні твори. Але це вони не вважають головним.

«Людина не може знати всього», – вважають педагоги і закривають очі на деякі пробіли у знаннях своїх учнів. Акцент робиться на іншому – на розвитку зацікавленості, навичок швидкого знаходження необхідної інформації.

При цьому вчителі стараються сформувати у кожного учня впевненість, що його цінують насамперед як повноцінну особистість, а не як енциклопедію на ніжках. Дітей запевняють: будь-хто, незалежно від оцінок, може розраховувати на місце в суспільстві і мати можливість приносити користь, займатися улюбленою справою.

Школа в Данії націлена передусім не на заучування та зазубрювання інформації, а на розвиток логічного і критичного мислення. Школярів вчать сумніватися у твердженнях, продукувати власну думку і сміливо відстоювати її перед іншими. Тому, до речі, випускник, який сумнівається, ким бути, – це звичайна річ і норма для Данії. Від учнів старших класів не вимагають швидкого визначення, як і де вони хочуть продовжити свою освіту, а стимулюють та заохочують можливість подумати. З цією метою в освітній

системі передбачені так звані постшколи, де молоді люди можуть провести рік, перш ніж вирішити, куди вступати та чи вступати далі взагалі.

У постшколі особливу увагу приділяють дисциплінам, які допомагають підліткам проявити і розвинути свої таланти: творчості, ручній праці, волонтерству. Попримірявши на себе декілька різних варіантів, молоді люди більш свідомо розуміють, у чому хотіли би себе реалізувати.

Цікаво, що при виборі професії і роботи лише 11% школярів із Данії орієнтуються на рівень зарплатні. Спеціальність, вибрана із прагматичних роздумів, може не відповідати справжнім інтересам і виявитися не по душі – про це дітям вказують у молодшій школі. Через це основний фактор вибору майбутньої роботи для молодого датчанина – це рівень задоволення, який ця діяльність буде приносити. Тому і лікар, і бухгалтер, і вихователь дитячого садку, й асенізатор у Данії найчастіше вважають себе однаково щасливими, бо своє життя вони вибрали самі і поклали в основу те, що їм до душі.

З точки зору датської системи виховання, «Головне призначення людини – бути щасливим і при цьому приносити користь суспільству».

Висновки. Процес виховання та навчання в Данії має низку особливостей та відмінностей від українських. Огляд особливостей виховання молодого покоління (дітей і підлітків) у Данії дає можливість врахувати інформацію для організації виховного та навчального процесу у нас. На відміну від констатації у українців високого рівня високої тривожності, стресу, північна і досить сувора за погодними умовами Данія визнана найбільш щасливою країною у світі за результатами численних соціологічних опитувань. У роботі використовуються основні принципи, згідно з якими виховують майбутніх світових щасливчиків.

Література

1. Коц С. Н., Коц В. П., Коц В. В. Тривожність у підлітків та шляхи впливу. *Sectoral research XXI: characteristics and features: V International Scientific and Theoretical Conference*. 30 січня 2023. Чикаго, 2023. С. 103–107. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/issue/view/03.02.2023>.

2. Коц С. М., Коц В. П. Реалізація вирішення проблеми високої тривожності у дітей та підлітків педагогічним колективом у дитячому оздоровчому позаміському таборі. *Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні*: збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції. 21–22 серпня 2015. Львів, 2015. С. 57–61.

3. Коц В. П., Коц С. М. Вплив на психофізіологічні показники дітей з високою тривожністю програми відпочинку ПЗОВ. *Тенденції розвитку психології та педагогіки*: збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції. 4–5 листопада 2016. Київ, 2016. С. 44–49.

4. Коц С. М., Коц В. П. Особливості шкільної освіти у Швеції. *Освіта і здоров'я підростаючого покоління*: матеріали п'ятого міжнародного симпозіуму : зб. наук. праць / За ред. Білик В.Г. Вип. 5. К. : Алатон, 2023. С. 79–82. URL:

https://ffvsz.udu.edu.ua/images/%D0%A1%D0%B8%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D1%96%D1%83%D0%BC/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A_%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%96_%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%8F_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%8E%D1%87%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F_2023.pdf.

5. Коц С. М., Коц В. П., Коц В. В. Основні нововведення до освітньої реформи 2017 року. *Theoretical aspects of education development: the 3th International scientific and practical conference*. January 24–27 2023. Warsaw, Poland. International Science Group. 2023. P. 360–365. URL: https://isg-konf.com/uk/theoretical-aspects-of-education-development/?utm_source=eSputnik-promo&utm_medium=email&utm_campaign=UA-Sbornik_materialov_konferencii_dostupen&utm_content=1574696963).